

νωσι γενναιότεροι πρὸς τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας, τὰ γράμματα, πρὸς πᾶν ἐν γένει τὸ ὡραῖον, τὸ καλὸν, τὸ μέγα. Τηλικαύτην ἔχουσα χρηματικὴν περιουσίαν ἡ Ἀμερικὴ καὶ τέκνα ἐννοοῦντα κάλλιον ἢ σήμερον τὴν χρῆσιν ταύτης, δὲν θὰ εἶναι κατ' οὐδὲν κατωτέρα τῆς Εὐρώπης.

(Ἐπεται συνέχεια.)

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΝ

ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΝΕΩΤΕΡΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ.

Ῥίπτοντες ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοὺς ἀπωτάτους χρόνους, εὐρίσκουμεν τὸν κομψὸν τοῦ μύθου πέπλον σκέποντα τὴν σοφίαν τῆς ἱστορίας μορφήν. Αἱ προφορικαὶ ἱστορικαὶ παραδόσεις, μεταβαίνουσιν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, μετεβάλλοντο ἐπὶ τὸ ἰδανικώτερον καὶ φανταστικώτερον, ἐπενεργούσης καὶ τῆς φύσεως τοῦ τόπου καὶ τῆς φαντασίας τοῦ διηγουμένου. Δὲν λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν τοῦ Παλαιράτου τὰς βεβαιωμένας ἐξηγήσεις τῶν μύθων· ἀναφέρομεν ὁμῶς συγγραφῆς ἀρχαίων, τὸν Ἡρόδοτον, ὅστις μετὰ πολλῆς ἐπιφυλάξεως ὁμιλεῖ ἢ σιωπᾷ ὅλως διόλου, ὅταν πρόκειται περὶ ἱερῶν· ἐμβρατεύων ὁμῶς εἰς τοὺς σκοτεινοὺς τῆς ἱστορίας χρόνους διηγεῖται (α) μετ' εἰκασίων καὶ διαφοροτρόπως τὸ γεγονὸς, ἐξ οὗ ἐπλάσθη ὁ μῦθος τῆς Ἰούς, τὸν ὁποῖον ὁ Ὀβίδιος (β) κατεσκεύασεν ἀληθὲς παραμύθιον.

Οἱ ἀρχαῖοι εἶχον εἶδος παραμυθίων, ἅπερ Σουβαριτικούς λόγους ἢ μύθους ἐκάλουν (γ), οἵτινες κατὰ Κορχῇ (δ) ἦσαν ἄσεμνοι οἱ περισσότεροι καθὼς καὶ τὰ ἦθη τῶν Σουβαριτῶν· ἀλλὰ καὶ τὴν μυθιστορίαν Χαρτίωνος τοῦ Ἀφροδισιέως (τὰ κατὰ Χαιρέν καὶ Καλιφόρν) διὰ τὸ ἐκλελυμένον τοῦ λόγου καὶ τῶν ἐννοιῶν παρομοιάζει μὲ τὰ παραμύθια (ε). Ἐθεώρουν προσέτι οἱ ἀρχαῖοι καταλλήλους πρὸς διδασκαλίαν τῶν παίδων μύθους τινὰς παρεμφερεῖς πρὸς τὰ παραμύθια (ς), ὑπὸ δὲ τοῦ Ἀριστοφάνους ἀναφέρονται μυθολόγοι, οἵτινες ἢ τῆς μυθολογίας συμβάματα ἢ πλάσματα τῆς φαντασίας τῶν διηγουμένων, ἐλάμβανον παρὰ τῶν περιστώτων κερμάτιά τινα (ζ).

Αἱ διάφοροι μυθολογικαὶ διηγήσεις τῶν ἀρχαίων καὶ ἰδίως τοῦ Ὀμήρου ἔσχον μεγάλην τὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν μυθολογιῶν καὶ παραμυθίων τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων καὶ ἄλλων ἀσιανῶν ἐθνῶν, πρὸ πάντων δὲ τῶν Ἀράβων. Διάφορα περίεργα ἐπεισόδια τῆς ἀρχαίας μυθολογίας ὑπῆρξαν ὕλη οὕτως εἰπεῖν ἀκατέργαστος διὰ τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας καὶ Ἀράβας μυθολόγους, διαπλοσθεῖται κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ καὶ τῆς περιστάσεως, πρόσθε δὲ καὶ τὴν φαντασίαν διαφόρων μυθολόγων, ἀρεσκομένων νὰ πλάττωσι τερατώδεις διηγήσεις, καὶ νὰ συγκερνῶσι τὸ ἀπλοῦν, ποιητικὸν καὶ χαρὶν τῶν ἀρχαίων μύθων μετὰ τῆς ἰδιοτρόπου καὶ ζωνρᾶς ποιητικῆς φαντασίας τῶν Ἀσιανῶν. Δὲν κρίνομεν περιττὸν νὰ ἀναφέρωμεν παραδείγματα τινὰ παραμυθίων, ὧν ἡ βᾶσις εὐρίσκειται εἰς διηγήσεις ἀρχαίων συγγραφέων. Ἡ ὑπὸ Ἡροδότου (η) μετ' ἀπλοϊκότητος ἀναφερομένη διήγησις τῶν κατὰ *Ραμφίνητον* ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς πολλὰ παραμύθια, ἅτινα ἄλλο δὲν δύνανται νὰ ὀνομασθῶσιν ἢ παραφράσεις σχεδὸν τοῦ ἐπεισοδίου τοῦ τοῦ Ἡροδότου. Ἡ Ἡσιόνη, καὶ ὁ ἐλευθερωτὴς αὐτῆς Περσεὺς μετετράπησαν εἰς βασιλοπούλιν καὶ Ἅγιον Γεώργιον. Ἡ τῶν ἐταίρων τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰς χοίρους ὑπὸ τῆς Κίρκης μεταμόρφωσις (θ) παρήγαγε τὴν τοῦ *Καρούκ* (ι). Τὸ (ιζ)

— ἔρχομαι νῦν συμφέροντες, μετ' ἄλλων λέξο ἐταίρων,

ἀντιπροσωπεῖται ὑπὸ τοῦ «*Τολμηρὸς καὶ ἀπόκοτε*» «*ἔξετε, δοκίμασε τὴν παιδείαν τὴν διωρισμένην*» «*εἰς ὅλους ἐκείνους, ὅπου τολμηρῶς ἐμβαλόντες εἰς*» «*τὸ παλάτι τῆς Μερχάρης· ἀφῆσε τὴν φυσικὴν*» «*σου μορφὴν καὶ λάβε ἐκείνην μίως ἐλάφου...*» (ιβ) Ἐν τῇ Ὀδυσσεΐ (ιγ) οἱ ἐταῖροι τοῦ Ὀδυσσεὺς μεταμορφωθέντες,

«... σὺν μὲν εἶχον κεφαλὰς, φωνὴν τε, τρίχας τε, καὶ δέρμας, αὐτὰρ νοῦς ἦν ἡμιπιδος, ὥς τὸ πάρος περ.»

Οὕτω καὶ ἡ *Μερχάρη* λέγει (ιδ) πρὸς τὸν *Καρούκ*— «*Χάσε τὴν ὁμιλίαν σου καὶ διαφύλαξαι μόνον τὸ ἀνθρώπινον λογικὸν νὰ σοὶ δουλεύῃ διὰ περισσοτέραν σου παιδείαν.*» Τὰ αὐτὰ εἶναι τὰ παραδείγματα, τὰ ἐπιζήσαντα εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν, ἴσως δὲ καὶ ἄλλα πάμπολλα ὑπάρχουσι, τὰ ὅποια ὁμῶς ἢ δὲν ἠκούσαμεν ἢ ἐὰν ἠκούσαμεν τινὰ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ εὐρώμεν τὴν πηγὴν αὐτῶν, ἅτε παραμορφωθέντων πολλῶν ἐξ ὁλοκλήρου. Ἡ ἱστορία λ. χ. τοῦ φύλακος τῶν μῆλων τῶν Ἑσπερίδων *Δράκοντος* καὶ τῶν τοῦ χρυσοῦ δέρματος διὰ μυριάδων στομάτων διαδιδόμενη, παρήγαγε πολλὰ καὶ ποικίλα παραμύθια, ἐν οἷς οἱ δράκοντες, ἔχουσι τι φοβερώτερον,

• (α) Ἡρόδ. Α. 1, 2, 5. (β) Ovid. Metam. 1, 583—73. Περὶ τοῦ μύθου τῆς Εὐρώπης πρὸς ἑλ. Ἡρόδ. Α'. 2 καὶ Ovid Metam. II 836—873. III 1—130. Μέσχου. Εἰδ. Β'. Εὐρώπη 1—165. καὶ ἄλ. (γ) Σχολ. Ἀριστεφ. Ὀρν. 471. (δ) Κερ. Ἠλιαδ. Αἰθιοπ. προλεγ. Τόμ. Α'. σ. 14. (ε) αὐτ. σ. 15. (ς) Στράβ. Τόμ. Α'. σ. 23 ἐκδ. Κοραΐ. (ζ) Ἀριστοφ. Πλούτων 214 καὶ τοῦς Σχολ. αὐτ. Περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν μυθολόγων ὅλ. Πηνδ. Α' σ. 69.

(η) Ἡρ. Β. 121. (θ) Ὀδ. Κ. 230 κα. (ι) Ἀραβ. μυθολ. Χαλιμ. Ἐκδ. Βενετίας Τόμ. Β'. σ. 159. (ια) Ὀδ. Κ. 320. (ιβ) Ἀραβ. Μυθ. ἐνθ. ἀν. (ιγ) Ὀδ. Κ. 239. (ιδ) Ἀραβ. Μυθολ. αὐτ.

«πῆς εἰς τὸ ἀκροατήριον» (κγ). — Ὀλιγώτερον φειδωλῶς ἀναδείκνυται ὁ ἠθικὸς σκοπὸς εἰς τὰ παραμύθια τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, εἰς πολλὰ τῶν ὁποίων ἀρμόζει νὰ τίθενται ὡς ἐπιγραφαί, ὡς εἰς τὰ ἀρχαῖα ἰσπανικὰ δράματα, ὁλόκληρα γυνωμικά.

Δὲν εἶναι νομίζομεν περιττὸν νὰ διηγηθῶμεν τὸν τρόπον καθ' ὃν λέγονται τὰ παραμύθια, ἂν καὶ τινες πρὸ ἡμῶν τὸν περιέγραψαν (κδ). Κατὰ τὰς μακρὰς τοῦ χειμῶνος νύκτας πολύπειρος καὶ πολυτίττωρ γραῖα, καθημένη παρὰ τὴν ἐστίαν, ἀφ' οὗ μετὰ πολλὰς παρακλήσεις τῶν περικυκλούντων αὐτὴν παιδίων ἀποφασίσῃ νὰ εἴπῃ παραμύθιον, οὔτινος, ῥηθείτω ἐν παρόδῳ, καὶ χαριτόδωτοι τοῦ ὕμναίου ὁπαδοὶ καὶ θεράποντες ἐνίστησι τοῦ Κερδίου μετ' οὐκ ὀλίγου τοῦ ἐνδιαφέροντος ἀκροῶνται, πρῶτον μὲν προσκυροῦσι τοὺς περιστώτας διὰ τοῦ ἐξῆς ἀσματίου:

«Κόκκινη κλωστή δεμένη
Ἐπὶ τὴν ἀνέμη τυλιγμένη
Δός της μπάτσα νὰ γυρίσῃ,
Παραμύθι ν' ἀρχινήσῃ,
Καὶ τὴ γκαλή μας συντροφιά,
Νὰ τὴν καλῇσπερίσῃ.

— Καλὴ σπέρα σας» (κε).

Ἀφ' οὗ δὲ οἱ περιστώτες ἀνταποδώσωσι τὸν χαιρετισμὸν, ἐπανέρχεται εἰς τὴν διήγησιν ἀρχομένη οὕτω: «Ἦτανε μιὰ φορὰ καὶ εἰς γκαῖρ» τελευτῶσα δὲ ἐπιφέρει: «Τέλος τοῦ παραμυθοῦ καὶ μήτ' ἐγὼ ἤμουν ἐκεῖ μήτε σεῖς γὰρ τὸ πιστεύσετε.

Τελευτώντες καταριθμοῦμεν ἐνταῦθα συλλογὰς Νεο-Ἑλληνικῶν παραμυθίων, ὅσας γινώσκομεν καὶ α) μὲν εἶναι ἡ τοῦ κ. I. G. von Hahn, (κς) ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Griechische und Albanesische märchen, gesammelt, übersetzt und erläutert. Ἐν Λειψίᾳ 1864.—β.) ἡ τοῦ κ. Γ. Χασιώτου, ἥτις κατὰ τὴν ἀγγελίαν θὰ ἀπαρτίζεται ἐκ τριῶν τόμων, ἐξ ὧν ὁ τελευταῖος περιέχει σημειώσεις παρεκβολικάς. Ἀποδίδοντες τὸν προτήκοντα ἔπαινον εἰς τὸν φιλόπονον συλλογὴν τῶν δημοτικῶν προϊόντων τῆς Ἑπείρου, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἐκφρά-

(κγ) Πανδ. Α'. σ. 71. (κδ) Ὁ κ. Βλ. Γ. Σχορδέλης Πανδ. ΙΑ' σ. 452 καὶ ὁ κ. Γ. Χ. Χασιώτης Συλλογὴς τῶν κατ' Ἑπείρον παραμυθίων προλεγόμενα. Χρυσ. Δ'. σ. 442. (κε) ἐν Μάνῃ δὲ πρὸ τούτου τίθενται καὶ οἱ ἐξῆς στίχοι:

«Ἀφέντη μου, μεσέντη μου,
Σουλτανούμ, πανιερώτατε,
Ἐλέγκω, μελελέγκω
Μιὰ φορὰ κ' ἐνὰ ζαμάνι
Εἶχαν Τούρκοι Ραμαζάνι
Οἱ Ρωμάιοι Πάσκα
Κ' οἱ Ἑβραῖοι Φάσκα.»

τοὺς ὁποίους εἶπε Μανιάτης τις ἐν τῇ οἰκίᾳ προκρίτου τινὸς Τούρκου χαιρετῶν τοὺς περιστώτας, καὶ ἀρχόμενος τῆς διηγήσεως. (κς) Χρυσ. ἐνθ. ἀν. (κζ) Ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ὁ κ.

σωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἀγανάκτησίν μας κατὰ τῆς ἀβελτηρίας τινῶν ἐκ τῶν Ἑλλήνων, καὶ δυστυχῶς οὗτοι δὲν εἶναι ὀλίγοι, περιφρονούντων ἢ θεωρούντων καταγέλαιστον τὴν ἀσχολίαν περὶ τὴν συλλογὴν δημοτικῶν προϊόντων, τοῦ δὲ συλλογέως ἔχουσι τὴν καλωσύνην γὰρ τοῦ καταγινώσκωσι μωρίαν (κζ). Ἀλλὰ καὶ ἡ Παρδώρα (κη) ἐδημοσίευσεν μύθους τινὰς τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ Παραμυθίων τῆς Ἀλουπόδης εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν παιδίων πολλάκις ἐξεδόθη, καὶ Παραμύθιον ὁ Γιάννης Λαθοσπάθης καὶ εἴτι ἕτερον.

Ἐν Καλάμῃς τὴν 29 Ἀπριλίου τοῦ 1867.

N. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

ΒΙΒΛΙΑΚΑ.

Ἀξιότιμε φίλε!

Κατὰ τὴν πρόσκλησιν ὑμῶν (Παρδ. Τ. Θ' σελ. 95 Σημ.) ἐπιστέλλομεν τῇ Παρδώρα τὰ ἐπόμενα περὶ Γεωγραφικοῦ τινος Πίνακος μὴ μνημονευομένου ἐν τῷ Καταλόγῳ τοῦ Κ. Παπαδοπούλου Βρετοῦ.

Ὁ γεωγραφικὸς οὗτος πίναξ (1) φιλοκάλως πάνυ κεχρηματογραφημένος ἐν Βιέννῃ τῷ 1797 Ἰανουαρίου 30 ὑπὸ Λουδοβίκου Σμιδ, ἐπὶ φύλλῳ παχέως χάρτου μήκ. 0,89, πλάτ. 0,54 Γ. μέτρ. παρίστανται τὰ δύο ἡμισφαίρια ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Γεωγραφικὸς Πίναξ τῶν δύο ἡμισφαιρίων ἀπάσης παλαιᾶς τε καὶ νέας ἐγνωσμένης γῆς ἑλληνιστὶ ἐκδοθεὶς δαπάνῃ καὶ ἐπιμελείᾳ Ἰωάσφ Ἱερομονάχου τοῦ ἐκ τῆς σεβασμίας Μονῆς τῶν ἱδύρων=Προσφωνηθεὶς τε τῷ περιφανεστάτῳ γένει τῶν Ἑλλήνων, τῇ πατρίδι, τοῖς Ἑλληνομουσίοις, καὶ τοῖς ἐν αὐτοῖς Τροφίμοις καὶ Μαθητῶσι χάριν εὐγνωμοσύνης τῶν αὐτοῦ ὀφλημάτων.» Μεταξὺ τῶν δύο ἡμισφαιρίων παρίσταται ἄνωθεν μὲν

Χασιώτης μεταχειρίζεται τὴν δημ. γλῶσσαν καθ' ἡμᾶς ἡ γλῶσσα αὕτη δὲν εἶναι κατάλληλος ὡς πρὸς τὰ παραμύθια, διότι ταῦτα διηγεῖται τις κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς φαντασίας τοῦ ἢ πολὺ δηλ. γλαφυρῶς καὶ ἐκτεταμένως, ἢ ἐξηρῶς καὶ μονοτόνως, ἢ κατὰ τὸν μέσον τούτων ὅρον. Ἀνάγκη λοιπὸν ὁ συλλογὴς νὰ τὰ γράψῃ ὅπως τὰ ἔκουσε παρὰ τοῦ διηγηθέντος αὐτὰ πρῶτον, ἔπειρ δὲν εἶναι τόσῳ ὀρθόν. Ἄν δὲ λαβὼν τὸν σκελετὸν τοῦ παραμυθίου κατασκευάσῃ τὴν διήγησιν, ἐνδύων αὐτὴν διὰ τῆς δημ. διαλέκτου, θὰ ματαιοποιήσῃ καθ' ἡμᾶς, διότι ἡ γλῶσσά του πάντως δὲν θὰ ᾔνοι ἡ καθαρὰ διάλεκτος τῶν χωρικῶν, τῶν ὁποίων τὰ δημιουργήματα τῆς φαντασίας ἀπεικονίζει ἐπὶ τοῦ χάρτου. Ἀνάγκη ὁμῶς εἰς τὰ δημοτικὰ προϊόντα, τὰ ὁποῖα μένουσιν ἀμετάθετα, τὰ ἔσχατα λ. χ. τὰς παροιμίας κτλ., νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν φροντίδα ὁ συλλογὴς ὅπως ἡ γλῶσσα μείνῃ ἡ αὐτὴ, καὶ νὰ μὴ προσπαθῇ νὰ τὴν στολίῃ μετὰ τὴν ἀχάριστον ἐκείνην toilette, τὴν ὁποίαν τόσον κακίζει ὁ κ. Ε. Ζαμπέλιος. (φιλολογ. ἐρευναι ἐπὶ τῇ Νεοελλην. Διαλέκτῳ Πανδ. Ζ'. σ. 378, στηλ. 6'. κε). (κη) Πανδ. ΙΑ'. σ. 452.

(1) Ὁ Πίναξ οὗτος ὑπάρχει ἐν τῷ κατὰ τὸ Ταγανρόγ ἱεροσολυμικῷ Μοναστηρίῳ.